

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díjja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

A magyar reformált egyház Szervezetére s megállapítandó Rendszabályokra vonatkozó

Tervjavaslat.

(Folytatás.)

Második szakasz.

Az esperestet különösbbe illető törvények.

91. §. Az esperest az egyházmegye azon rendes lelkipásztorai közül, kik tudományukkal, valódi lelkipásztori jellemükkel, kormányzói bölcseségükkel kitűnnek, választatik, az egyes gyülekezetek presbytériumai által (lásd a választási eljárást Egyházalkotmányi törvényterv 61—69. §§-okat). A megerősítés joga az e. kerületi közgyűlést illeti, a mely van hivatva megítélni, hogy a megválasztott esperest teljesen méltó-e eddigi lelkipásztori működése és tényei alapján e nagyfontosságú hivatal betöltésére.

92. §. Az esperesti hivatal üresedésbe jő :

- a) minden 6-ik évben a tisztujítás alapján;
- b) meghalás vagy végleges lemondás és törvényszéki elmozdítás folytán;
- c) ha az esperest mint lelkipásztor más egyházmegyébe költözik át.

93. §. Az esperestek a segédgondnokokkal együtt az egyházmegyék egyes egyházaiban a jó rend s fegyelemnek őrei, a belhivatalnokok közvetlen felügyelői, az egyházmegyei és kerületi végzések végrehajtói. Gondoskodásuk körébe tartozik ennél fogva, hogy minden gyülekezetben egyházunk hitelvei, a vallásos szertartások és cselekmények, hiven megtartassanak, a belhivatalnokok kötelességeiket buzgósággal és hűséggel teljesítsék. — Hivatalos eljárásukat szeretet, méltóság és erély jellemezze, az önhatalmaskodás terére soha nem ragadtatván.

94. §. Kötelesek az esperestek évenként a segédgondnokokkal s még egy-két maguk mellé vett lelkipásztorral vagy világi tanácsbíróval, minden egyházat meglátogatni, ha személyesen nem tehetnék, vagy oly nagy kiterjedésű volna az egyházmegye, hogy egy bizottság vagy küldöttség

idejét s erejét a látogatás tulhaladná : akkor maguk helyett egyházmegyei tanácsbíró vagy rendes lelkipásztort is bizhatnak meg; vagy több ily látogató küldöttség szervezhető az egyházmegyében.

95. §. Az egyházmegyei látogatóság megjelenéséről esperesti körlevélben értesítettnek az egyes egyházak, — mely időre a lelkipásztor mindig az egyházi tanács tagjait összehívja. Az egyházlátogatóság tagjainak egyszerű és tisztességes ellátásáról, s tovább szállítatásukról, minden gyülekezet gondoskodni tartozik.

96. §. Ezen canonica visitatio gondoskodása és figyelme kiterjed úgy az anya- mint a leánygyülekezetekben :

a) az egyház beléletére, vezetésére és működésére t. i. az istenitisztelet rendje vasárnap és hétköznap megtartatik-e? káté és bibliamagyarázat gyakoroltatik-e? — a confirmációra miként s ki által készítettnek elő a növendékek? látogatatik-e az istenitisztelet; az urvacsorájával mily mérvben élnek az egyháztagok? az ünnep és vasárnapok megtartatnak-e a gyülekezet által? Történtek-e átterések? a visszas házasok s egymással törvénytelenül élők száma? Az adakozásokban mily buzgóság mutatkozik? mely egyesek és micsoda adománynyal járultak az egyház és iskola javára? a helybeli szegények és árvák ügyei miképen vannak felkarolva? Az egyházi és iskolai ügyek előbbvitelére micsoda nevezetesebb intézkedések tétettek? Forognak-e fen hitfelekezeti sérelmek?

b) az egyház küléletére, szervezetére és vagyonára t. i. az egyháztanács s képviselői gyűlés szabályszerűen van-e szervezve, annak gyűlési jegyzőkönyvei rendben vezetnek-e? Megőriztetnek-e az e. megyei és kerületi jegyzőkönyvek, az esperesti körlevelek rendes és állandó jegyzőkönyvbe bevezetnek-e? Van-e leltára az egyháznak, iratairól, szent edényeiről, s bármely ingó vagy ingatlan vagyonáról? Az egyház földjei, épületei s temetőhelyei névvel vannak-e telekkönyvezve és tőkepenzei miképen vannak elhelyezve és biztosítva? Befolynak-e az egyháznak a jövedelmei, a kamatok, haszonbérék, egyházi adó stb.

vagy hátralékok vannak s ezek behajtására mi intézkedések tétettek? Az alapítványok megvannak-e s rendeltetések céljaira fordíttatnak-e? Az évi számadások állása; hogy áll a megelőző évi számadás mérlege? Van-e adósság? s ha igen, annak törlesztéséről miként van gondoskodva? Az egyház épületei jókarban tartatnak-e? azoknak évenkénti javításáról van-e gondoskodva s azok tűzkár ellen biztosítása? A belhivatalnokok fizetése pontosan kiszolgáltatatik-e; és az azok használatában levő egyházi földek adója, az egyház által fizettetik-e? Beszolgáltatja-e az egyház évi tartozását az egyházmegye és kerület pénztárába?

c) az iskolai ügyekre, t. i. mi karban vannak az iskolák ugy szellemileg mint anyagilag? nem történtek-e annak ügyeibe törvénytelen beavatkozások?

d) a belhivatalnokok hivatalos eljárása és magán életükre; nem fordultak-e elő félreértések a gyülekezeti tagok, az egyháztanács és belhivatalnokok között, melyek vizsályt s egyenetlenséget keltettek?

e) az anyakönyvek vezetésére s a statisztikai adatok beszerzésére; t. i. az anyakönyvek két eredeti példányban szabályszerűen vezetnek-e s az egyik példány évenként a megyei levéltárba beszolgáltatatik-e? Melyek a megelőzőt polgári évről a népesedési mozgalom főbb adatai? nevezetesen mennyi:

α) a népesség összesen; felemlítésével annak, hogy az előbbi évhez képest mennyi a szaporodás vagy a fogyás?

β) mennyi a születettek, meghaltak, ujházások s confirmált növendékek száma?

γ) mennyi a tankötelesek száma:

6—12 évig fi, leány, összesen?

13—15 „ fi, leány, összesen?

δ) Mennyi az iskolába járók száma?

6—12 évig fi, leány, összesen?

13—15 „ fi, leány, összesen?

A canonica visitatio eredménye ugy az egyházmegyéhez mint a püspöki hivatalhoz fölterjesztendő.

Harmadik szakasz.

A püspököt különösebben illető törvények.

97. §. A püspök az egyházkerület kebelében tényleg működő felszentelt lelkipásztorok közül élethossziglan választatik.

98. §. A püspöki hivatal ürességbe jó: végleges lemondás, halál, törvényszéki elmozdítás által; vagy ha az illető püspök más egyházkerületbe választatván meg lelkipásztornak: más egyházkerületbe költözik át.

99. §. Hogy minő tulajdonságokkal birjanak a püspökök — s általában az egyházi szolgák — részletesen leírja a nagy apostol Pál I. Timot. 3, 2; és Tit. I. 6. stb. versekben.

100. §. A megválasztott püspök az egyházkerületi közgyűlés által erősítették meg s hivatalába az esperesti kar által egész ünnepélyességgel állíttatik be.

101. §. A püspök mint az egyházkerület egyik legfőbb tisztviselője a felsőbb rendeleteknek, melyek az egyházkerülethez a fensőbb hatóságoktól küldetnek, végrehajtását eszközli; azon kormányrendeletek azonban, melyek az egyház közjogi állását érintik, s egyházalkotmányi vagy hitelveinkkel látszólagos összeütközésben vannak vagy épen ellenkeznek: közgyűlési tárgyalás előtt nem teljesíthetők és nem körözhethők; a lelkészek, segédlelkészek, általában minden belhivatalnokra, gyülekezetekre, és egyházmegyékre, az egyházi szolgálat és kormányzás minden irányában kellőleg felvigyáz; minélfogva minden belhivatalnok köteles minden ügyben valahányszor a püspök kívánja és felhívja vagy felhivatja, hozzá jelentést terjeszteni fel.

a) Minden évben, ha a körülmények és viszonyok engedik — legalább egy egyházmegyében létező gyülekezeteket, s azoknak iskoláit meglátogatja, az illető esperest vagy segédgondnok kíséretében;

b) az egyházkerület levéltárára felügyel, azt ellenőrzi; ennélfogva gondoskodik, hogy az e. kerületi közgyűléseken tárgyalt ügyek okmányai, az eredeti jegyzőkönyvekkel együtt, az illető jegyzők által a levéltárnoknak pontosan átszámoltassanak; nemkülönben azon iratok és okmányok is, melyek a közgyűlés által nem tárgyalattak, de püspöki elintézést nyertek, a püspöki naplóval együtt a levéltárba tétessenek. Felügyel, hogy a levéltár rendezett állapotban legyen, ennélfogva azt koronként meglátogatja, a lajstromozásról tudomást vesz; tudta és beleegyezése nélkül a levéltárból semmi okmány kiadható nem lévén;

c) az egyházkerület főiskolájára való közvetlen felügyelet, annak vizsgálataiban az egyházkerületi felügyelő bizottsággal részt vesz, más időben is az intézetet vagy intézeteket meglátogatja; minden nevezetesebb mozzanatról, mely a főiskola életében felmerül, tudósítást kér és rendel meg; a tanárkarok által teendő minden változtatás vagy módosítás a megállapított tanterven, a belrendtartási és fegyelmi törvényben, csak előleges tudtával és beegyezésével történhetik meg.

(A közgyűlés összehívására s annak vezetésére nézve — hogy mi a püspök teendője, az egyházalkotmányi törvénytervben már érintetett.)

Negyedik szakasz.

Tanítók és énekvezérek.

102. §. Az egyház tulajdonát képező iskolákban működő tanítók, eljárásukban, s működésükben, az egyházhatóságok által megállapított tantervhez s belrendtartáshoz tartoznak alkalmazkodni.

103. §. A tanítók az egyháztanács, közvetlen az iskolaszék felügyelete alatt állván, annak elnökének a lelkipásztornak történt bejelentés nélkül, tanóráikat el nem mulaszthatják; szorgalomszak idején a községből egy napra is eltávoznok csak az iskolaszék vagy annak elnöke engedélyével lehet; a lelkipásztornak mint közvetlen felügyelőnek tartoznak még a szünnapokban is huzamosb időre történő eltávozásukat szintén bejelenteni.

104. §. A tanítók és énekvezérek a lelkipásztorok utasításait kész szívvvel fogadni és teljesíteni tartoznak.

105. §. Az énekvezérek tartoznak az éneklésben és a hol orgona van, az orgonázásban ugy gyakorlatilag képzetek, mint elméletileg szakavatottak lenni. Az istenitiszteletek tartása alkalmával a közönségesen elfogadott énekeskönyvet használni, az egyházi beszéd tartalmát megfigyelve, az énekverseket ahozképest kikeresni és énekelni, vagy a lelkipásztor által meghatározott dicséret- és zsoltár-verseket énekelni.

106. §. Az éneklésnél a szép iránti érzéköknek és képzettségöknek igyekezzenek lehetőleg kifejezést adni.

107. §. Hivatalos teendők végezésében igazi buzgóságot és odaadást tanusítsanak; minden istenitiszteletnél, ugy a temetési szertartásoknál kezdettől végig jelen legyenek. A gyülekezetből egy napra is csak a lelkipásztor tudta s beleegyezése mellett távoznak el.

(Kisebb egyházi hivatalnokok, algondnokok, pénztárnokok, ellenőrök, egyháziak, harangozók stb. teendőit és kötelességeit részletesen körülírni és meghatározni, az egyes egyházak presbytériumainak jogkörébe tartozik.)

Fegyelmi eljárás mint alább a belhivatalnokokra általában, javaslatba lesz hozva.

Ötödik szakasz.

Egyes egyháztagokat illető törvények és az egyházi fegyelem.

108. §. Minden egyes egyháztagnak joga van:

a nyilvános istenitisztelekben részt venni;

az egyház igazgatásába, az egyháztanácsosok és egyházi képviselők választása által befolyjni;

az egyház belhivatalnokainak a meghatározott feltételek teljesítése mellett — szolgálatát, a sákramentumok kiszolgáltatása, temetési szertartások végzése által stb. igénybe venni;

az egyház által fentartott iskolák jótékonyágát felhasználni.

De viszont az egyház is megköveteli, hogy:

minden egyháztagnak az egyház terheit viselje, az egyházi és iskolai adó teljesítésében — amint annak meghatározását a gyülekezet helyzeti viszonyai szükséglik — egész buzgósággal részt végyen;

az egyház anyagi és szellemi jólétét teljes erővel munkálja, e tekintetben töle telhető áldozatokat hozzon;

az egyház azok irányában, kik törvényes kötelezettségeiknek hanyagul vagy épen nem tesznek eleget: kényszerítőleg is felléphet, a polgári hatóság és hatalom igénybe vételével.

109. §. Minden egyháztagnak kötelessége a szentírás tanítása szerint, hogy intsék azokat, a kik rendetlenül járnak I. Thess. 5. 14.; intsék mint atyjokfiát II. Thess. 3. 15.; építsék fel alázatosságnak lelkével Gal. 6. 1.; akik pedig ezen testvéri s jóakaratu intést figyelembe nem veszik, folytonosan rendetlenül járnak: azokat a lelkipásztornak és egyháztanácsnak jelentsék fel. Tehát:

110. §. Az egyház valódi céljához és rendeltetéséhez hozzá tartozik a fegyelem gyakorlása, az egyház kebelébe tartozó minden tag irányában; ennél fogva az egyházfegyelemnek minden egyháztagnak alá van vettelve, mely egyházi fegyelem gyakorlásával minden gyülekezetben, az egyháztanács, és lelkipásztor van megbizva és felhatalmazva.

111. §. A lelkipásztornak már hivatalából folyó kötelessége levén, hiven és éber figyelemmel örködni, gyülekezete minden tagjának erkölcsi vallásos élete felett: a mi fogyatkozást, hiányt tapasztal és észrevesz gyülekezete egyes vagy összes tagjainál, jóakaratu figyelmeztetéssel és intéssel helyrehozni igyekezzék. — Innen lelkipásztori teendője közé tartozik: az egyes egyháztagnak és családoknak felkeresése s koronkint meglátogatása. — Az ily látogatások alkalmával észlelt és tapasztalt fogyatkozások azonban, csak akkor szolgálhatnak indokul az egyházi fegyelem megkezdésére és gyakorlására, ha a lelkipásztor azokat oly fontosaknak és lélekbe járóknak tudja és ismeri fel, hogy általuk a közerkölcsiség veszélyeztetve lehet. — Máskülönbben a lelkipásztornak e tekintetben csak a figyelmeztetés és intés van jogában és hatalmában.

112. §. Az egyháztanács fegyelmi hatásköre kiterjed és örködik a felett, hogy a gyülekezet kebelében a tiszta erkölcs és vallásosság mindinkább növekedést nyerjen; a mely egyháztagnakban tehát oly vétkek tapasztalhatók, — melyek az egész gyülekezet jó hírnevének hátrányára szolgálnak, a gyülekezetben a vallásos erkölcsi életet veszélyeztetik; feltűnőleg kicsapongó életűek, mértéktelenkedők, dologkerülők, családi életükben viszálykodók és kegyetlenkedők, vagy törvénytelen házasságban élnek, Isten nagy nevét káromlók, verekedők, a vasárnap- és ünnepnapokat nem tartják meg, vagy az egyház békéjét és egységét zavaró tévtanok terjesztői: azok először a lelkipásztor által figyelmeztettetnek, azután az egyháztanács, a lelkipásztort és 2 vagy 3 tagját megbizhat, hogy szólítsák fel s adják tudtokra a komoly roszalást és megfeddést; ha ennek sem lenne meg kellő eredménye, az egyháztanács elé hivatnak s még egy határidő és feltétel tüzetik ki a megjobbulásra; ha az is eredménytelenül

telnék el, akkor fosztassanak meg azon joguktól, hogy urvacsorájával élhessenek, s mint rendes egyháztagnok tekintessenek.

Ha később az eltiltott egyén megjobbulásának kétségtelen jelét adja : örömmel fogadtassék vissza az egyház kebelébe és bocsáttassék az urasztalához és minden jogaiba állíttassék vissza.

113. §. A lelkipásztorok, gondnokok fegyelmezése az egyháztanács jogkörén túl esik.

114. §. A segédlelkészek és tanítók élete és magukviselése a presbytérium fegyelmi hatásköre alá tartozik, de irányukban csak figyelmeztetést gyakorolhat az egyháztanács; mert vétségeik esetében felettök az egyházmegyei törvényszék ítél és határoz.

Hatodik szakasz.

Fegyelmi törvények.

115. §. Ezen fegyelmi törvények vonatkoznak, a magyarországi ref. egyház belhivatalnokaira, a mennyiben, hivatali visszaélést, kötelességmulasztást követnek el, a bennök helyezett bizalmat megsemmisítik s hiúsítják. — A lelkipásztorok, tanítók, tanárok, éltök fogytáig választatván, büntetésképen más, mint ezen törvényekben meghatározott módon hivataluktól meg nem fosztathatnak.

116. §. Fegyelmi vétséget követnek el a belhivatalnokok :

a) ha az országos törvényekben meghatározott bűntényt követnek el, vagy jellemet s erkölcsöt bélyegző vétségekben és kihágásokban találtak; a midőn a fenytő közbiróságok határoznak felettök; ezen esetek azonban mindig egyházi fegyelmi eljárást is vonnak magok után, a polgári törvényszék ítélete előbb beáratván;

b) hivatalos kötelességeik hanyag vagy épen nem teljesítése;

c) rendellenes vagy önhatalmaskodó és jogosulatlan eljárásuk és működésök;

d) a törvények, fensőbb egyházi hatóságok iránti engedetlenség és tiszteletlenség;

e) hivatalos teendőikben vagy azokon kívül, durvaság, illetlenség, kötekedő hajlamok tanúsítása által;

f) hivatali hűtlenség vagy visszaélés eseteiben, származzanak azok akár önhaszonból, szenvedélyességből vagy más tisztátalan mellékindokokból;

g) az egyház hitelveinek, cultusformáinak kisebbitése vagy ócsárlása, —

h) és oly életmód folytatása esetében, mely a belhivatalnoki állás tekintélyével összeférhetlen; vagy ha épen erkölcstelen magukviselésével, még közbotrányt is okoznak.

117. §. Az elkövetett vétségeket súlyosbitják és az elkövetőre terhelőleg hatnak : ha a vétség által minél több hivatali vagy szolgálati kötelesség sértetett meg; mi-

nél több büntetésre méltó cselekmények vagy mulasztások találkoznak össze; minél nagyobb a vétség által előidézett erkölcsi vagy dologi kár és hátrány; minél több idő és alkalom lehetett az előleges meggondolásra; minél többször ismételtetett a vétség vagy kihágás, vagy már a büntetés is; minél rosszabb és kártékonyan hatóbb az adott példa; minél nagyobb mérvű a nyilvános megbotrányozás.

Enyhítőleg hatnak az elkövetett vétségeknél a következő körülmények : az addigi feddhetlen és kifogás nélküli erkölcsi élet; sikeres szolgálati hűség és érdem; az elkövetett hibát nyomban követő megbánás; a szives törekvés az okozott kárnak, hátránynak vagy hibának jóvátételére; valódi elégtételadás; továbbá ha az illetőt a vétség elkövetésére némileg menthető körülmények vezették p. o. elfogult jó indulat és tulságos emberbaráti szeretet; nyommasztó szegénység; tekintélytől félelem vagy előítélet.

118. §. Fegyelmi eljárás utján kiszabható büntetések :

a) roszalás;

b) feddés;

c) pénzbüntetés, mely azonban a belhivatalnok fizetésének — a lakbért vagy lakást leszámítva — $\frac{1}{2}$ -ét meg nem haladhatja;

d) bizonyos időre azon helyen hivataltól felfüggesztés; vagy kimondása annak, hogy azon a helyen azon hivatalt többé nem viselheti;

e) végleges eltiltás azon megyében vagy kerületben, de más kerületben még alkalmazható;

f) a lelkési és tanítói hivataltól eltiltás általában, azon esetben, ha az illető az országos büntető törvény értelmében büntetett vagy vétségért, jogérvényes birói ítélettel elmarasztaltatott; és pedig büntett esetében 10 évig, vétség elkövetése esetében 3 évig terjedhető időtartamra.

Hogy ezen büntetések eseteiben, a belhivatalnokoknak minő igényük és joguk lehet a nyug- és gyámintézet jótéteményében részesülhetni, azt a létező nyug- és gyámintézeti alapszabályok határozzák meg és intézik el.

119. §. Hogy ezen büntetések közül melyik alkalmaztassék, azt a vétség fokához s különösen a vétség ismétléséhez képest, a fegyelmi biróságok határozzák meg és döntenek el.

120. §. Ha a belhivatalnok a fegyelmi eljárás megindítása előtt vagy ennek folyama alatt ugyan, de véghatározat hozatala előtt önként lemond hivataláról, a fegyelmi eljárás megindítása illetőleg folytatása, elmarad.

121. §. Fegyelmi hatóságok :

a) az egyházmegyei;

b) egyházkerületi;

c) zsinati bizottsági és

d) zsinati törvényszék.

Az egyházmegyei törvényszék mint elsőfoku biróság

ítél minden fegyelmi esetben, mely a rendes lelkipásztorok, segédlelkészek, tanítók, egyháztanácsosok irányában fölmerülhet.

Az egyházkerületi törvényszék itél mint 2-od foku bíróság, az első hatóság által föllebezett ügyekben;

és mint első foku bíróság az azt alkotó tagok (esperest, segédgondnok) fegyelmi ügyeiben;

a zsinati bizottsági törvényszék pedig itél a 2-ik foku bíróság által föllebezett ügyekben; mint első foku bíróság a püspökök, főgondnokok ügyeiben;

a zsinat az előbbi törvényszék által felebezett ügyekben.

122. §. A törvényszékek tagjai közül az

a) a ki a vádlottal oly rokonsági egybeköttetésben áll, hogy annak unokatestvére vagy még közelebbi rokona; nemkülönben oly foku sógorságban áll vele; vagy ha közöttük fogadott fiui vagy szülei viszony létezik;

b) ha az ügyben mint tanu szerepel és lényeges valamást tett;

c) ha a vádlottnak mint óltalmazója vagy képviselője szerepel az ügynél;

d) ha már az előbbi birói ítélet hozatalában részt vett;

e) ha a vizsgálat teljesítésével megbizva volt:

nem gyakorolhatja a birói tisztet; s minden tag köteles ezen viszonyokat följelenteni, hogy a kérdéses ügyben részvételtől hivatalból kizárassék.

123. §. Fegyelmi eljárás.

A canonica visitationának egyik nemes tiszte lévén, hogy a gyülekezet és belhivatalnokok között netalán felmerült vizsályt, kellemetlen összeütközéseket, és sajnos félreértéseket jóakarattal és bölcs belátással elintézzék:

ha a belhivatalnokok ellen valami kifogás, panasz vagy elégtelenség van az egyházban, az minden évben a szabályszerű látogatás alkalmával az esperestnek vagy megbizott képviselőjének bejelentessék, mert később mint régi és elévült vád, a törvényszékek által figyelembe nem vétetik.

Ha az ily panaszok vagy kifogások a látogatóság által el nem intézethetnek és a vádlók vagy panaszlók által azok, újból ismételtetnek vagy időközben merülnek fel a kifogások, s az esperestnek bejelentetnek: köteles az esperest a nyomoztatást megkezdeni, — vizsgálatot tehát maga az egyháztanács vagy a képviseleti gyűlés nem rendelhet és tarthat.

Az esperest csak a vádlevelelre kezdheti meg az illető belhivatalnok ellen a fegyelmi eljárást; az illető vádat emelő, előre letévén a küldöttségnek egyházmegyénként megállapítandó költségét fedező összeget, melyet a vesztett fél fog a hozandó ítélet erejénél fogva fizetni.

Az esperest által egy világi és egy egyházi tagból álló küldöttség neveztetik ki vizsgálatartás végett, kik is

5—6 nappal előre tudatják a helyi egyházi előjárókkal, megjelenésük idejét, hogy intézkedjenek az érdekelt feleknek, mind a vádlóknak mind a vádlottnak a kitűzött időben megjelenése iránt.

Ha a vádló vagy vádlott fél a vizsgálatra kitűzött időben meg nem jelenne, a vádló félre nézve a beterjesztett vádak visszavonottaknak; a vádlott félre nézve pedig beismerteknek tekintetvén: ezen küldöttségi előterjesztés mellett a további intézkedés az egyházmegyei törvényszéket illeti.

Ha azonban a meg nem jelent fél, a vizsgálatra kitűzött naptól számítva, 10 nap alatt az esperesthez benyújtott folyamodványban kétségtelenül igazolja, hogy teljes lehetetlenség volt megjelenie: költségén még egy újabb határidő jelöltetik a vizsgálatra.

A vizsgálat folyama alatt, minden egyenkint kihallgató tanu vallomásáról külön jegyzőkönyv vétessék fel a küldöttség által, az ügy természetére vonatkozó felteendő kérdések szerint és pedig a mondandók igazságára leteendő eskü mellett.

A vallomás azonnal felolvasandó a tanu előtt, ki annak aláír vagy keresztvonását aláteszi; minden vallomást a küldöttség is előttemez; a tanuk nem előre, hanem vallomásaik után, midőn azok előttök felolvastattak, eskethezők meg.

Az így felvett jegyzőkönyveket a vádlott fél megtekintvén, kihallgattatik a vizsgáló küldöttség által, nemkülönben hivatolt tanui is az előbbeni §§-okban foglalt módok mellett kihallgattatnak; megengedhető a vádlott félnek, hogy védekezését a kitűzött határidőn belül, írásban is terjeszsze elő. Mindezen jegyzőkönyvek összebecsomagoltatva, a küldöttség jelentésével az elnök által visszajuttatnak az esperesthez, ki által azok az egyházmegyei törvényszék elé terjesztetnek. A vizsgáló küldöttség előtt meg nem fordult ügyirat, a törvényszék határozatának tárgyát nem alkothatja.

124. §. Az egyházmegyei törvényszéknek, hogy döntő ítéletet hozhasson, legatább 5 szavazati joggal biró tagból kell állania.

125. §. Az e. megyei jegyző a tárgyalandó ügy állásáról rövid kivonatot készít, melyben megismerteti a felforgó kérdéseket; s a tárgyalás alkalmával, az elnökség és tanácsbirák kívánságára, a hivatolt és kért okmányok mindig felolvasandók.

126. §. A tárgyalásra a vádlott mindig meghivandó s azon jelen lehet, sőt két nagykoru önálló férfi tanút is hozhat magával s ha nyilatkozni kíván, meghallgatandó. A tárgyalás befejezte után azonban, ugy vádlott mint tanu elhagyják a tárgyalási termet.

127. §. Az ítélet, mely vagy vétkesre, vagy felmentésre szól, a tárgyalás befejeztével, általános szavazattöbbséggel

séggel azonnal meghozatik, s az elnökség által indokaival együtt élőszóval kihirdetetik; a következő napon pedig írásba foglalva s meghitelesítve a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatoltatik s a feleknek esperesti uton megküldetik.

128. §. Ezen ítélet ellen az a) és b) pont alatti büntetést a roszalást és feddést kivéve — (lásd 118. §) úgy a vádló mint a vádlott fél, az ítélet kézbesítés napjától számítva 15 napig felebbezését az esperesthez beterjesztheti; azon esetben azonban, ha az hivataltól felfüggesztést vagy elmozdítást foglal magában, az egész ügy hivatalból az e. kerületi törvényszékhez terjesztendő fel; s míg ott helybenhagyást nem nyer az ítélet, végre nem hajthatatik.

129. §. Az egyházkerületi törvényszékhez felebbezett ügyek, minden okmányaikkal s a felebbezést kérő folyamodvánnyal együtt, az e. kerületi közgyűlés napját megelőzőleg, legalább 10 nappal a püspöki hivatalhoz beküldendők.

130. §. Jegyző teendője mint 125. §.

131. Az egyházkerületi törvényszéknek érvényes ítélet hozatala végett legalább 9 szavazatképes tagból kell állania, (4 egyházi, 4 világi tag és az elnökség).

132. §. Az e. kerületi törvényszék ítélete ellenében, a zsinati bizottsági törvényszékhez felebbezni csak azon esetben engedtetik meg, ha a kerületi ítélet, az e. megyeit egészen megváltoztatta; két egymással egyező ítélet nem telegebhezhető.

133. §. A zsinati bizottsági törvényszék legalább 13 tagból tartozik állani.

134. §. A zsinati törvényszéket, hogy az hány tagból álljon, mindig a fenforgó ügyek fontossága szerint maga az országos zsinat határozza el.

135. §. Az ítélet végrehajtását az esperest és segédgondnok vagy megbizottaik eszközlik, kik is az illető egyházban megjelenven az e. megye vagy kerület ítéletét az egyháztanács s az illető vádló és vádlott felek, jelenlétében felolvastatván: annak alapján a szükséges intézkedéseket megteendik; ha netalán ellenszegüléssel találkoznának, a polgári hatóság támogatása és segélyével is végrehajtják az ítéletet.

136. §. Az ítéletileg kimondott pénzbüntetés, a fizetésből való levonással hajtatik végre; hogy azonban egyszerre vagy több határidőben történjék-e ezen levonás, azt az ítéletben a bíróság maga határozza el; mint szintén azt is, hogy a pénzbírságok minő alapok javára fordittassanak.

137. §. Perujítás a vádló félnek, az ítélet kézbesítésétől számítva 2 éven belül engedhető meg, a vádlott bármikor élhet ezen jogaival.

138. §. Perujítás engedtetik a következő esetekben: az ügy lényegére tartozó új bizonyítékok alapján;

ha igazolható, hogy az ítélet alapjául szolgált bizonyítékok hamisak voltak, vagy a tanúk hamisan tanuskodtak és esküdtek meg.

139. §. A perujítás tárgyában az első foku törvényszék határoz, ha az a perujításnak helyt nem engedne, az ügy felebbezhető.

140. §. Az új per is ugyanezen szabályok s eljárás szerint foly le; s az új ítéletben az előbbi ítélet vagy megváltoztatik vagy megerősítettik.

141. §. A perujítás nem gátolja az alapperbeli ítélet végrehajtását.

142. §. A vidéki gymnasiumok tanáira nézve ugyanezen fegyelmi eljárás alkalmazható azzal a különbséggel, hogy a vizsgálat teljesítésére az esperest, egy egyházmegyei lelkész tanácsbíró küld ki, az egyházkerületi közpitanodai felügyelő bizottság elnöke hasonlóképen egy tanárt a felügyelő testületből, a kik a vizsgálatot megejtven, az eredményt az esperesthez terjesztik fel, azután ítélik az egyházmegye és kerületi törvényszék.

143. §. A főiskolák tanáira nézve, az alsó fegyelmi bíróság áll: a tanárkarból választandó 4 rendes tanárból és a főiskola gondnokából mint elnökből. E bíróság esetről-esetre aként alakul, hogy az illető tanárkar gyűlésében 8 rendes tanár neve sorsoltatik ki, a kisorsoltak közül a vádló és vádlott kettőt-kettőt visszavet. Ha a vádló és vádlott e jogukkal élni nem akarnának, a visszavetés sorshuzás útján történik. A vizsgálatot egy vagy két tanár teljesíti, kik aztán a fegyelmi bíróságnak tagjai nem lehetnek.

Az alsó fegyelmi bíróság ítélete az e. kerületi törvényszékre felebbezhető.

A tanárookra nézve büntetések lehetnek: roszalás, feddés, pénzbüntetés és hivatalvesztés.

HARMADIK RÉSZ.

Házasságügyi pótszabályok.

1. §. A házassági ügyekben a lekipásztor teendőit a *Benigna constitutio josephina de causis matrimonialibus* című, 1786-ban kiadott császári rendelet szabályozza, mely rendeletet az 179 1/2 XXVI. t. cz. 11. §-a megerősített, az 1844. III. t. cz. kevésbé, az 1868. LIII. t. cz. pedig nagyobb mérvben a jogviszonosság elvére alapítva módosított.

2. §. Az erdélyi egyházkerület házasságügyi sajátlagos állása és jogai mindaddig sértetlenül fentartatnak, míg a hazai törvényhozás a házasságügyben egész rendszerességgel nem intézkedik. — Tehát az erdélyi egyházkerületben a házassági törvényszékek jogai, amint azok megvannak határozva, továbbra is érvényben maradnak.

Általános kötelező szabályok.

3. §. A kihirdetés végett jelentkezés. — A házassági szövetségre lépni akaró egyének kötelesek azon gyülekezeti lekipásztora előtt ahol laknak és akit illet majd az összeeskötés, személyesen megjelenni

egy vagy két tanu kíséretében, s ugy jelenteni föl magukat kihirdetés végett. — A vegyes házaselek, vagy különböző helyeken lakó jegyesek, mindkét lelkész előtt megjelenni tartoznak.

Az így megjelent völegénytől és menyasszonytól megtudván születésök évét, helyét s vallásukat; s ha bizonyos kétely merülne fel hogy az illetők talán kellő ismerettel nem birnak egyházunk hitelvei felől: a lelkipásztor gondoskodjék, hogy e hiány lehetőleg pótolassék; mert valásunkban teljesen tudatlanok nem eskethetők meg.

Kik más helyen születtek, tartoznak keresztlevelöket a lelkipásztornál felmutatni s ha már előbb házaseletben éltek volna, tartoznak bizonyítani hogy az a viszony vagy kötelezettség reájuk nézve megszűnt.

Házaseletben élt férfi, nőjének halála után csak 3 óra, a nő pedig 6 hó után léphet uj házaseleti szövetségre.

A védkötelezettség alatt álló egyének házaseleti ügyeit szabályozó törvényekhez és rendeletekhez szigoruan alkalmazkodjék a lelkipásztor.

4. §. A kihirdetés. A házaselet érvényességére nézve nélkülözhetlen lévén, a kötendő házaseletnek az egyházi szószékből közönségesse tétele vagy kihirdetése, a lelkipásztorok a következő szabályoknak megtartására köteleztetnek:

A kihirdetésnek 3 egymásután következő vasárnap a délelőtti isteni tisztelet alkalmával kell történnie; azonban uj esztendőben és áldozó csütörtökön is lehet először és másodsor hirdetni.

Oly vasárnapon melyen urvacsorája osztatik, a hirdetés a délutáni isteni tisztelet alkalmával történjék.

A 3 nagy ünnepen csak a 2-ik napon, délelőtt tartandó isteni tisztelet alkalmával lehet hirdetni.

Az urvacsorája kiosztását megelőző vasárnapokon pedig, csak az első és másod izbeliek hirdettessenek ki, a 3-ad izbeliek nem hirdethetők.

A hirdetés a házaseletandó felek vezeték- és keresztnevének, polgári állásának, nőtlen, illetöleg hajadoni, leányi, avagy özvegyi állapotának, lakhelyének és szükség esetén minden a személy azonosságát feltüntetö jelzőnek és melléknévnek felemlítésével történik.

Ha a házaseletandó felek nem ugyanazon gyülekezet-hez tartoznak, a kihirdetésnek mindkét gyülekezet templomában meg kell történni; söt ha valamelyik fél ez idő szerinti lakása helyén még 6 hetet nem töltött volna el, a kihirdetés az előbbi lakhelyén is eszközöndö; köteleességében állván az esketést teljesitö lelkésznek ugy az előbbi mint ez utóbbi esetben hiteles bizonyítását követelni annak, hogy a kihirdetés a más egyházközseletben is szabályszerüleg megtörtént.

A különböző hitvallásu egyének között kötendő vegyes házaselet, szintü 3-oi, mindkét fél egyházában kihirdetendő.

Mindenkinek szabadságában, söt erkölcsi köteleességében áll, hogy a netalán létező házaseleti akadályról tudomása van, jelentést tegyen. — Egy hitelt érdemlő tanunak vallomása elegendö arra, hogy az akadály elhárítása előtt a házaseleti egybekötés létre ne jöhessen. Ha a lelkésznek tudomása van a felek közötti házaseleti akadályról, minden más részről történt ellenmondás nélkül is megtagadhatja a kihirdetést.

Vegyes házaseletknál, lásd 1868. 53. t. cz.

Ha törvényesen elvált házaseletok ujból egybekelneket azokat is kikell 3-szor hirdetni.

Ha a kihirdetés után 6 hónap alatt a házaselet meg nem köttetik: a háromszori hirdetést ismételni kell.

A kihirdetés csak felmentés mellett mellözhető; ezen fölmentést adhatják: megyékben az alispánok, királyi városokban a városi tanács. Az erdélyi egyházkerületben pedig, a püspöki vizsgálat alatt álló egyházokban a felmentés joga a püspököt illeti, illetöleg azon egyházakból azt a felszentelt papot kit, a püspök megbiz. Az erdélyi kerületben a püspök mellett az esperestek is gyakorolhatják e jogot, hozzájuk folyamodókra nézve, de csak saját egyházmezejök területén; szabadságában állván kinekinek a fölmentésért egyenesen a püspökhöz, vagy egyházmezejé esperestjéhez folyamodni.

5. §. Tiltott fokozatu házaseletokra nézve eljárás.

A vérrokonság, az egyenes ágban ezek számára tekintet nélkül a végtelenségig, az oldalágbeli rokonok között pedig a 2-ik izig képez házaseleti akadályt. A törvényes sógorság szintén a 2 ik izig képez házaseleti akadályt.

Ezen akadályok alul felmentésnek joga, állam felségi jogot képez és így annak gyakorlása a fejedelmet s csak a fen nem tartott esetekben illeti az erdélyi kerületben az erdélyi püspököt; nevezetesen a sógorság 2-ik izében álló személyeknek a fölmentésért a püspökhöz kell folyamodni.

A felséghez illetöleg a vallás és közoktatási magyar kir. miniszterhez folyamodvány miképen legyen felszerelve: az államkormány által határoztatik meg.

6. §. Esketés.

Tisztán ref. jegyesek esketése a menyasszony lelkésze előtt megy véghez.

Ha a házaselet más helyen, mint ahol a menyasszony lakik, szándékoltatik megköttetni, az illetö lelkész helyettesesül más lelkészt is felhatalmazhat, de ezen esetben a felhatalmazást a helynek a hol; a lelkésznek ki előtt a házaselet megköttetik, megnevezésével azonnal az anyakönyvbe bevezetni tartozik. Másfelöl a helyettesitett lelkész is a házaselet megköttetését, az öt meghatalmazó lelkész megnevezésével szintén beírja és azt az öt feljogositö lelkésznek 8 nap alatt bejelentse; mert más egyházában levö jegyeseket összeesketni nem szabad; s az oly összeesketés

mely nem az illetékes lelkipásztor előtt, vagy annak felhatalmazása nélkül megy végbe, érvénytelennek tartatik.

Esketni a hét minden napján lehet, szombatot és vasárnapot kivéve; az urvacsorája osztását megelőző héten s a 3 nagy ünnep első napjain az esketés tilalmaztatik. — Hogy azonban a lelkipásztorok főként nagyobb gyülekezetekben, a folytonos zaklatásoknak az esketési szertartások tartására nézve, kitétetve ne legyenek: minden héten, szerda oly napul állapittatik meg, hogy akkor a legmérsékeltőbb díjjért délelőtt 11 órakor a templomban összeeskettetnek a házasfelek. Más napokon templomban, magán háznál vagy a lelkészi lakon történhet esketésekért, magasabb díj veendő.

Az esperesteknek és püspököknek rendkívüli esetekben joguk és szabadságuk van, a szombaton vagy vasárnap délután s a bűnbánati héten az összeesketést engedélyezni. — Az esperestek csak egyházmegyéikre, a püspök az egész kerületre nézve adhatja az engedélyt; s szabadságokban áll e tekintetben az illetőknek akár a püspökhöz akár az esperesthez folyamodni.

Az egybekötés módjára nézve a lelkipásztor szorosan alkalmazkodjék a meghatározott következő eljáráshoz, ugyanis a házassági kölcsönös kötelezettség kifejtése után, a felek hallható szóval vallomást tegyenek a felől, hogy ők semmiféle más házassági kötelezettség alatt nem állanak, egymást szeretik s egymásnak házassági hűséget ígérnek. Mindezen állításukat és fogadásukat a szent háromság nevében elmondandó eskütelletel erősítsék meg s azután a lelkipásztor által megáldatnak.

Az esketés lehetőleg a templomban történjék, a lelkészi lakon vagy magán háznál is végbevihető azonban az.

A vegyes házasságnál a házasfeleknek összeadása, bármelyik féle lelkésze által érvényesen végrehajtható

Az oly lelkész ki oly házastársat köt össze, ki előbbi házasságától törvény útján választatott el, legelsőben is vizsgálja meg a minden kétséget kizáró annál fogva hiteles alakban felmutatandó birói ítéletet, mely a legfelsőbb törvényszéktől adatott ki; miután a válóperekben hozott első bírósági ítéletek még nem érvényesek, törvény értelmében azok a legfelsőbb törvényszékig mindig felebbezendők lévén. — Ezen ítéletben a közös vagyon kérdéséről, mint fen nem forgórol vagy már elintézettről; ugy továbbá a gyermekek tartása és nevelése iránt is határozott intézkedés foglaltatik.

Az ily házastársak kihirdetése és összeesketésénél az eljárás, épen ugy történik mint az már jelezve van.

7. §. A visszás házasságban élő házastársak irányában eljárás.

A békétlenkedő s versengő házasfelek legelső bírója

a lelkipásztor. A házasfelek tehát legelőször a lelkipásztor előtt tartoznak megjelenni elválási szándékuk kijelentése végett. A lelkipásztornak ennél fogva kötelessége az evangéliom szeretet intő s figyelmeztető szavaival szenvedélyeiket mérsékelni s őket kölcsönös engesztelődésre vezetni. Használja fel a lelkész a szeretet s bölcsesség minden módját, hogy a nála megjelent feleket békülékenységre s engesztelődésre bírja. Emlékeztesse elsőben is fogadástételökre, melylyel esküjökben egymás iránt lekötöztették magukat; kösse szívökre azt a nagy felelősséget, mely a családi botrány előidézése által reájuk nehezül, ismertesse meg velök azon szellemi és anyagi hátrányokat, melyek az elválásból erednek mind magukra mind pedig gyermekeikre nézve. — Az ily kibékítési kísérlet 3 ízben történik és pedig külön napokon ismételt.

Azon esetben ha a vizsgálódó feleknek csak egyike jelenik meg panaszával a lelkész előtt, a lelkész a panaszlott felet meghívja s ha a békéltetés első alkalommal nem sikerülne azt még két ízben ismétlendi. Ha az egyik fél panasza folytán a másik vagy panaszlott fél makacsul meg nem jelenne, ezt a lelkész a bizonyítványban tüntesse fel, felemlítésével a vizsály okainak, melyek a panaszló által habár a másik fél meghallgatása nélkül egyoldalulag előadattak.

A békéltetés eredménytelensége esetében a lelkipásztor irott bizonyítványt ad ki, melyben

- a házasfelek nevei;
- a lelkész előtt megjelenés napjai;
- hitvallásuk;
- a békétlenség oka;
- a kibékülésre használt intések,

s azok eredménye, hiven és világosan előadva legyen, s ezen bizonyítvány bélyeges íven, a lelkészi hivatal pecsétével megerősítve adassék ki.

Ezekben van szerencsém a mélyen tisztelt Bizottsághoz tervezetemet előterjeszteni. Megjegyezni kívánom, hogy a 2-ik és 3-ik részt illető indokolást majdnem egészen mellőzni kénytelenítettem, nehogy előterjesztésem nagyon terjedelmessé váljék.

Tervezetemben én a létező és meglevő egyházi viszonyokhoz lehetőleg alkalmazkodni kívántam; s mint ezen a téren egészen conservatív irányzatnak hive, semmi nagyobb ujtás életbeléptetése után nem törekedtem; s alkalmazkodtam a már létező s gyakorlat által is szentesített egyházkerületi végzésekhöz és tervezetekhez is. Tehát csak az egyezőbb és rendszeresebb eljárást és összhangzatot óhajtanám biztosítani a magyar ref. egyház kebelében azáltal,

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

hogy legyen az egyházkerületek felett egy zsinati bizottság, mely mint az országos zsinatnak kifolyása és megbízott közege, intézkedjék az egész egyházat illető egyetemes ügyekben; szóval legyen egy országos organum, mely az egyes egyházkerületek autonomiája mellett, a magyar ref. egyház egységét úgy kívülre mint belülre képviselje, arra s annak ügyeire rendelkezési jogot és hatalmat is gyakorolhasson.

Tervezetemet mint merőben egyéni felfogást és nézetet ajánlva a főtiszteletű és Méltóságos Konventi albizottság figyelmébe, mély tisztelettel maradtam

Debreczen, 1878. ápril 30.

Tóth Sámuel,
a tiszántúli ref. egyházkerület
konventi egyik képviselője.

B E L F Ö L D.

A tiszántúli ref. egyházkerületi középiskolai tanár-egyesület alapszabályzata.*)

I. Szakasz.

Az egyesület czime, célja és eszközei.

1. §. A tiszántúli ref. egyházkerületbeli középiskolák tanárai egyesületet alakítanak, melynek czime: „Tiszántúli ref. egyházkerületi középiskolai tanár-egyesület.“ — Központja Debreczen.

2. §. Az egyesület célja: általában ugyan az összes hazai, de különösen a prot. felekezeti középiskolai tanügy előmozdítására törekedni; az egyházkerületbeli felekezeti középiskolákat egymással lehető összhangzásba hozni; azokban az oktatás és nevelés ügyét kölcsönös összetartás, buzdítás és támogatás által emelni; s egyesült erővel oda munkálni, hogy az egyházkerület kebelében levő felekezeti középiskolák, a prot. szellem fentartása mellett, a jelenkor kívánalmainak minden tekintetben megfelelő, önkormányzati jogukat, történeti multjokhoz hiven, jövőjük biztosítására, s fontos nemzeti hivatásuk betöltésére használják.

3. §. E végre az egyesület felváltva más-más középiskola székhelyén vándorgyűléseket tart; azokon a középiskolák és tanárok állapotát bizodalmas közlések által alaposan megismerni igyekszik; az így szerzett tapasztalatokhoz képest a netalán mutatkozó hiányok megszüntetéséről tanácskozik; határozatokat hoz, melyeket aztán minden tanárkar a maga körében megvalósítani törekszik; indítványokat terjeszt elő és fel az egyházkerülethez s az egyes iskolákat fentartó egyházi testületekhez; ismerteti és bírálja a használatban levő vagy használatba veendő tankönyveket; egységessé igyekszik tenni a tantervet, rendtartást és iskolai fegyelmet; megismerteti és megvitatja az egyes tantárgyak természetén alapuló s a tanítás sikerét leginkább biztosító módszereket; értekezéseket tart egyes nevelés-oktatásügyi kérdések felett; alkalmat szolgáltat az eszmecserére s a tisztársaknak egymással való közelebbi érintkezésére.

4. §. Ha az egyesület körülményei és anyagi ereje engedik, szakközlönyt is fog majd kiadni; egyelőre azonban csak egy-egy évkönyv kiadására szoritkozik, mely az egyesület mű-

ködéséről, a gyűlés folyamáról, intézkedéseiről s az e. kerületbeli középiskolák állapotáról szóló tudósításokat tartalmazza.

II. Szakasz.

Az egyesület tagjai.

5. §. Az egyesület tagjai négyfélék: alapító, tiszteletbeli, rendes és pártoló tagok. — Alapító tagok azok, kik az egyesület részére egyszermindenkorra legalább 50 frtot befizetnek, vagy annak kellő biztosítása mellett alapítványuk 6% kamatának rendes fizetésére magukat kötelezik. — Tiszteletbeli tagokul oly férfiak választatnak meg, kik a nevelés- és oktatásügy körül kiváló érdemeket szereztek. — Rendes tag lehet minden protestáns tanár. — Pártoló tag lehet valláskülönbőség nélkül mindenki, a ki az egyesület célját pártolni és ez által a protestáns szellemű és magyar nemzeti irányu tanügy emelkedését előmozdítani kívánja.

6. §. Az alapító tagok alapítványaik felajánlásával válnak az egyesület tagjaivá. — A tiszteletbeli tagokat az egyesületi közgyűlés választja. — A rendes és pártoló tagok az alakulásakor önkéntes aláírásuk által kötelezik magukat, későbbben jelentkezők pedig egy rendes egyesületi tag ajánlatára vétetnek fel.

III. Szakasz.

A tagok jogai és kötelességei.

7. §. Az alapító, tiszteletbeli és rendes tagoknak joguk van az egyesületi gyűléseken a határozatok hozatalába szavazataikkal befolyjni; indítványokat tenni; oly esetekben, midőn az egyesületnek valamely fontos ügyet illetőleg időközben kell nyilatkozni, szavazataikat levél útján is beküldeni; rendes vagy pártoló tagot ajánlani; értekezéseket tartani és a vitatkozásokban részt venni.

8. §. Választó minden alapító, tiszteletbeli és rendes tag; választhatók csak a rendes tagok.

9. §. A pártoló tagoknak joguk van a gyűléseken a tanácskozásokban résztvenni, indítványozni, vitatkozni, értekezéseket tartani.

10. §. Az egyesület évkönyveiből egy-egy példány minden tagnak ingyen adatik.

11. §. A rendes és pártoló tagok az aláírásakor vagy bevételéskor három iskolai évre kötelezik magukat s ennek folytán köteleztetnek az évi tagsági díjat — mely egyelőre 2 frtban állapittatik meg — minden ujév első napjáig az egyesületi pénztárnokhoz befizetni, és ezzel, s az egyesületi gyűléseken nyelendő megbízatásaik hűséges teljesítésével az egyesület céljait előmozdítani. — Az alapító tagok évdíjat fizetni nem tartoznak.

12. §. Az egyesületből kilépni a három év eltelte után is csak írásban kifejezett nyilatkozat alapján lehet.

IV. Szakasz.

Az egyesület ügyvezetése.

13. §. Az egyesület ügyeit egy állandó bizottság vezet, melynek megbízatása egy évig — vagy ha talán valamely évben gyűlés nem tartathatnék, a legközelebbi gyűlésig — tart.

14. §. Az állandó bizottság áll az elnökből, jegyzőből, pénztárnokból s négy debreczeni és nyolcz vidéki tagból.

15. §. Az állandó bizottság feladata: a gyűléstartáshoz szükséges előintézkedéseket megtenni; a gyűlés tárgyait előké-

*) Elfogadtatott a Debreczenben megalakult Tanár-Egyesület által.

szíteni; a tanügy terén felmerülő nevezetesebb jelenségeket figyelemmel kísérni és gondoskodni, hogy azok a gyűlés tárgyai közé felvéssenek; a tankönyvek bírálatos ismertetéséről gondoskodni; a gyűlés előtt felolvasandó értekezések tárgyáról tudomást szerezni; a benyújtandó indítványokat előre átnézni; a gyűlés menetét meghatározni; a pénztári számadást megvizsgálni; általában az egyesület ügyeit vezetni és az évkönyv s esetleg megindítandó folyóirat kiadásáról intézkedni.

16. §. A közgyűlés évenként mindig a nyári nagy szünidő alatt, a megelőző közgyűlés által kitűzött helyen, és az állandó bizottság által legalább két héttel előre kihirdetett napon tartatik.

17. §. A közgyűlésen a jelenlevők általános szavazattöbbséggel határoznak s titkos szavazattal választják a tisztviselőket; az alapszabályok megváltoztatására azonban a szavazattal bíró tagok fele részének jelenléte szükséges és a jelenlevők $\frac{2}{3}$ részének szavazata dönt.

18. §. A közgyűlés nyilvános.

19. §. Az elnök tiszte: az egyesület ügyeit a bizottsággal egyetértve vezetni; az egyesületet az egyházkerületnél s hatóságoknál képviselni; a vidéki tagokkal levelezni; a gyűléseket kellő időben kihirdetni, megnyitni és azokon elnökölni; az egyesület nevében minden fontosabb iratot aláírni; a pénztárból kiutalványozásokat eszközölni; a tagok közül egyeseket valamely ügy előterjesztésével vagy jelentéssel megbízni; szóval az egyesület érdekében s annak céljai előmozdítására minden lehető módon és eszközök által közremunkálni.

20. §. A jegyző a gyűlések jegyzőkönyveit s általában az irodaügyet vezeti; az egyesületi irományokat szerkeszti s az elnökkel együtt aláírja; a kezénél levő irományokat gondosan őrizi; az egyesület működéséről jelentést tesz és az évkönyv szerkesztését az elnökkel s megbizottakkal együtt végzi.

21. §. A pénztárnok az alapítványokat és tagsági díjakat s általában az egyesület minden jövedelmét beszedi és takarékpénztárban, felelősség terhe alatt gyümölcsözőleg kezeli; a kiadásokat az elnök utalványozása mellett teljesíti; az egyesület vagyoni állásáról minden gyűlésen szabályszerűen számol; az egyesület tagjainak számát a jegyző ellenőrködése mellett nyilvántartja.

V. Szakasz.

Az egyesület feloszlása.

22. §. Az egyesület netaláni feloszlását a szavazattal bíró tagok fele része $\frac{2}{3}$ szótöbbséggel mondhatja ki; mely esetben az egyesület vagyona a feloszlató gyűlés által kitűzendő iskolai célra fog fordíttatni.

Kelt Debreczenben, 1878. ápril 24.

Szegedi Sándor,
ideiglenes elnök.

Gergely Károly,
ideiglenes jegyző.

A tiszántúli tanügyi bizottság ülése.

A tiszántúli ref. egyházkerület tanügyi bizottsága, ápril 25. 26. és 27. napjain Debreczenben tartotta tanácskozásait; nevezetesebb tárgyai voltak:

a) a debreczeni főiskolában, az akadémiai, gymnasiumi és tanítóképezdei növendékek számára iskolai törvények megállapítása.

b) Belrendtartási szabályok véleményezése, melyek az

akadémiai és tanítóképezdei tanárookra, azoknak eljárására és működésére vonatkoznak.

c) Fegyelmi szabályok a tanárookra nézve; ezek szerint a debreczeni főiskolai tanárookra nézve két fegyelmi hatóság létezik u. m. az alsó fegyelmi bíróság áll akadémiai tanárra nézve az akadémiai, gymnasiumi tanárra nézve pedig a gymn. tanárból választandó 4 rendes tanárból, elnöke a helybeli főiskolai gondnok és jegyzőjét öntagjaiból választja. E bíróság esetről esetre aként alakul, hogy az illető tanárral gyűlésben 8 rendes tanár neve sorsoltatik ki, a kisorsoltak közül a vádló és vádlott kettőt-kettőt visszavet. Ha a vádló és vádlott e jogukkal élni nem akarnának, a visszavetés sorshuzás útján történik. Felső fegyelmi bíróság az egyházkerületi törvényszék.

d) Javaslatba hozatott, hogy a theologiai folyamban 2 magán tanár — docens — állíttassék be a jövő tanévvel. Docensekül Csiky Lajos és Csák János jelenleg külföldi akadémikusok fognak alkalmaztatni.

e) Elfogadtatott azon javaslat, hogy a tiszántúli egyházkerület kebelében létező gymnasiumok felügyeletével, egy állandó felügyelő testület bizassék meg, melynek tagjai: egy elnök, 2 debreczeni, 4 vidéki tag, továbbá a gymnasiumok igazgatói közül 4 tanár képviselő, kiket az egyházkerületi közgyűlés választ. — A tanárookra nézve a fegyelmi eljárás aképen véleményeztetik szabályoztatni, hogy első forum a helybeli delegátus bíróság, mely áll az iskolaszék elnökéből, a tanári szék által választott 2 tagból és a helybeli felügyelőség által választott 2 tagból. Második bíróság az egyházmegyei és 3-ik az e. kerületi törvényszék.

f) A tiszántúli ref. egyházkerületi középiskolai tanáregyesület alapszabályai helyeslőleg tudomásul vétettek s megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlésre fölterjesztetni határozattak.

g) A tanítóképezdében egy segéd tanár beállítása javaltatik, a ki fogja a német nyelvet is hetenkint 3 órán mind a 3 osztályban tanítani.

h) A tiszántúli kerületben azon tanítók, kik 1868—75-ig lettek tanítókká vagyis alkalmaztattak szükségképen, bár sem képezdei tanfolyamot, sem 6 gymn. osztályt nem végeztek: ha képességeket érzik s 3 év óta lett állandó tanítói alkalmazásukról és működésükről hiteles bizonyítványt mutatnak fel s az illető esperestek által ajánltatnak: magánvizsga nélkül is tanképesítési vizsgákra bocsátandóknak véleményeztetnek.

i) Nagy Sándor volt derék tanárunk elhunytával megüresült tanszék betöltésére s az általa tanított tudományoknak jövő tanévben előadására nézve, azon véleményt terjesztette a tanügyi bizottság az egyházkerület elé, hogy ezen ujnnyelvek tanszéke ne töltsék be azonnal, tekintsen körül az egyházkerületi elnökség valójában szakavatott egyének után; addig pedig a gymnasiumban a francia nyelv valamelyik városi nyelvmester által; az angol nyelv a theologiai szakban az egyik theologiai magántanár által; a német nyelv pedig a tanítóképezdében, a beállítandó segéd tanár által taníttassék.

k) A Hatvani alapítványból eddigelé 44 frt 10 kr. adatott a pályakérdést latin nyelven megfejtett főiskolai felsőbb tanulóknak, most ezen összeg 62 frtra emeltetik fel, s a már ezen évre kitűzött pályakérdés megfejtője is ezen díjban fog részesülni.

l) A főiskolai hittanhallgatók segélyegyleti alapszabályai helybenhagyás és megerősítés végett az egyházkerületre terjesztettek fel.

T. S.

Bécsi levél az ev. theologiai fakultásról*)

Iskolai időszámítás szerint féleve immár, hogy Debreczentről megváltam. Ily idő — pontoknál rendesen megállapodik az ember, körültekint, számot vett magával, — mérlegeli a multat, — s abból tanulságot vonva, tervet készít a jövőre. — Engedje meg azért Tanár ur, hogy ez alkalomból — a lefolyt időre visszatekintve néhány pillanatra igénybe vegyem több oldalról elfoglalt figyelmet.

A „mi“ bécsi fakultásunk tisztán állam által fentartott tudományos intézet; s ezzel iránya megjelölve s munkaköre kimerítve van. A dolog természetéből folyik, miszerint a dotáló kath. államnak azontul, hogy jóhírnevének megőrzése végett intézete a tudományos színvonalon álljon, annak irányára, a tanárok hittani álláspontjára stb. semmi gondja; — (sőt talán mégjól is esik az elvi különbözőségek folytán az erők megoszlását, így együttes erkölcsi súlyok gyengülését látnia); lelkészképzéssel bajlódni pedig az intézet fakultási rangjának derogálna. — A tanárok tudományosság tekintetében — talán egynek kivételével, — magasan állanak, feledtetik az érintett hiányokat, s hallgatóiknak összesen 27-re menő számánál minden esetre többet érdemlenének. Kezdetben ugyan nem voltam kibékülve a száraz felolvasási rendszerrel; de ez csak kevés ideig tartott, s legnagyobb tisztelettel be kellene látnom, hogy amaz egyhangú felolvasások gazdag apparátussal készítvék s bennök a tudományok bőséges csatornáit nyitogatják fel a tanulni vágyó ifju előtt. Ha szinte itt is igaz, hogy az ifjuság nagyobb része nem használja megfelelőleg a kedvező alkalmat; pedig azt be kell ismernünk, hogy a tisztán cislajthániaknak középtanodai képzettségök erősebb mint a miénk.

A tanárok közül különösen ki kell emelnem Böhl urat, nemcsak azért, mer ő áll — hozzánk reformátusukhoz legközelebb, s e mellett a magyar egyház s magyar ifjak iránt kiválóan érdeklődik, mely érdeklődés nála a pusztá szavak felett tiszteletet gerjesztő tettekben is nyilvánul, — hanem és főleg mert a vallásért végtelen lelkesülése, áthatottsága lehetetlen, hogy hiterősítő hatással ne legyen a vele érlelőzőre. Az ő előadása megszűnik száraz felolvasás lenni; remek kidolgozásából a hit, meggyőződés buzog, új élet árad, mely nyom nélkül el nem tűnhet, — mint a szikra gyújt, felkölti a szunyadó hitet, életet gerjeszt, — szóval érintetlenül nem hagyhat. Hozzá az ő egész magaviselete, családi köre mind a tiszta ker. életnek teljes kinyomata; szívjóság, szeretet, részvét, — egyszerűség, derült komolyság jellemzik őt s környezetét. — Nem tudom eléggé sajnálni, hogy kivált kezdetben — nyelvi nehézségek miatt előadásaiból sokat elvesztettem.

Épen most végezte be dogmatikájából a christológiát, melyet kiváló előszeretettel 25 felolvasásban (ebből 12 a Krisztus hármasság tiszteletéről) tárgyalt; a váltságán külön részben most következik. Felolvasásai gyorsírással utánjegyeztetvén, arról Hollandiába küldetnek, hol átfordításuk munkába vétetik. — Az ily jelenségekkel szemben kettőzötten kell éreznünk a már többször ugyan, de eredménytelenül hangoztatott prot. irodalmi társulat**) hiányát, — mert hiszen ilyen munkára egyesek

*) Sajnálom hogy térhiány miatt e öbb közre nem adhattam e levelet. Buzgó igyekezetét rokonszenvvel kísérjük figyelemmel.

S z e r k.

**) A Debreczenben tervelt „prot. irodalmi társulat“ megalapítása elhalasztatott a zsinati egyesülésre való tekintetből, ha szerveze-

náluk nem vállalkozhatnak. Ily társulat segíthetne az „Ev. prot. Lap“ közelebbi számában említett theol. tankönyv hiányon is. Elnézem hogy az itteni ifjaknak minden előnyök abban áll: (az előadásokon szorgalmasan alig jegyezget 1—2), hogy a tudomány minden ágát gazdagon képviselő irodalom áll rendelkezésükre; most egyik, majd másik forrást vagy segédkönyvet üthetik fel. Miből, ha nagy lelkiismeretet nem csinálnak is, legalább megszokják a könyvet; nem borsózik többé a hátuk egy-egy tudományos munka látására, s azután is érettebb észszel ezen alapon bármikor tovább haladhatnak.

Rendes foglalkozás mellett az idő gyorsan halad. Tanórák látogatása s utánolvasgatás, nyelvtanulás és vizsgára készülgetés képezik napirendemet; mikhez időnként vetődik mellékesen egy vagy más végezni való. Így nem régiben dr. Ottó, az egyháztört. tanára a magyar prot. egyházzal beszélvén, Beythe felekezeti álláspontját nyílt kérdésül hagyta fen, mintha ez nálunk is eldöntetlen volna.) Természetesen rólunk, a mi ujjab — habár lassu is, de elvitázzhatlan — haladásunkról külföldön nem sokat tudnak. Egy pár korábbi latin s német forrás az egész, honnan a magyar protestantizmusról összes ismeret merítik; Sayous-ok nem minden bokorban találhatók) Felvilágosításul aztán én, hivatkozva Fabó akad. székfoglalójára, e kérdést részletesebben kidolgoztam s levél alakban nevezett tanár urhoz juttattam. Megnyugtatósomra — szives előismeréssel fogadta; — különben bekel vallani róla, hogy igen kitűnő s előhaladt kora dacára folyvást nagy szorgalommal buvárkodó történész

A napokban volt itt — épen Böhl urat hallgatni — két derék schweitzzi theologus, pályavégzettek, sőt egyik már állomást nyert lelkész. Rövid itt létök alatt is — legnagyobb sajnálatukra sietniök kelle haza — szives viszony fejlődött közöttünk. Általok lettem figyelmeztetve egy most megindult — kicsiny ugyan, de gondosan szerkesztett tartalmas egyházi lapra. Csak pár nappal ezelőtt kaptam meg belőle az eddig megjelent számokat, így közelebről részletesen még nem ismerem, — de az eddigiekből is ugylátom, méltó volt az ajánlatra.

Czime: Reformirte Kirchenzeitung; Szerk. Calaminus H. lelképásztor Elberfelden; homlokán „Die Schrift kann nicht gebrochen jul. 10, 25. werden“ jeligével. — Előszavában mondja többek közt: „A zászló, melyet felemelünk, nem „lehet más, mint a mi Istenünk neve, a ki magát a Jéz. Krisztusban kijelentette . . . . . Kötelességünk az ő tiszteletét — a mennyire tőlünk csak telik — magasra emelni s igéjének feltétlen tekintélyét hirdetni, mely az általános szédelgés jelen idejében egyetlen erősség a földön“ — Az eddig megjelent 7 szám változatos tartalmából kiemelem a következőket:

Jeremiah von Anatholt (Srophesenleben im Untergange eines Königreichs); Warum wollen wir reformirt bleiben?; Franz Teissier (Gesichte eines reformirten Märtyrers) igen talpraesett közleménye: a „Gondolatok a mérték-, súly-, és érték egységről“; „állandó rovatok“: „Pia desideria“ czim alatt választott sz. irati helyek felett: elméledések; „Güte u. böse Gerüchte“ mely rövid tartalmas tudósítást hoz az egyes országokról; „Briefwechsel“ szinte ismertetést ad vagy napikérdést vi-

tileg egygyé lesz a magyar ref. egyház — akkor közös erővel széles körben megindítható, ha pedig nem sikerülne az egyesülés, akkor meg kell indítani elvszilárd alapon kisebb körben is.

S z e r k.

tat különböző helyekről; térpótlóul „Bilderbuch zum Katechismus“ (történelmi személyeknek a káté egyik, másik kérdéséhez alkalmazható nyilatkozatai) és „Tabeln für junge u. alte Kinder“ (ez csak ritkábban) című rovatok szolgálnak. Megjelenik hetenként, csinos 8r. alakban, 1 iven. Előfizetési ára $\frac{1}{4}$ évre 1 márk, külföldi országokba 1 m. 40 P. f. — Valóban megbecsülhetlen volna — mit Tanár ur oly sokszor és buzgón ajánl — ily lapot theologusainknak járattani; terjedelme mindössze annyi, hogy kezdő nyelvészszótár segítségével is könnyen átolvashatja egy hét alatt. — A „hittanszaki önk. társulat“ pénzereje megbírná a kezdeményezést, ha nem aludnék; több példányban tehetne megrendelést ilyenekre, mik a tagok között kiosztatnának. A ráfordított összeg nem maradna holttőke. (Elberfelden egy másik kis egyh. lap is áll fén, „Ref. Wochenblatt“ könnyebb tartalommal, mely véghetlen olcsóságával ajánlja magát. Dija egész évre: 2 márk, — hozatással stb. 1 frt 50—60 kr.*)

Bécs, 1878. febr. 27.

Orosz István.

K Ü L Ö N F É L É K .

— **Vasárnap-törés.** A „debreczeni ipartársulati bank“ igazgatósága meghívta Lapok utján a részvényeseket az évi rendes közgyűlésre f. é. május 26-án vasárnap d. e. 9 órára... tehát épen a templom időre. Az istentisztelettel már nem gondolnak. E keresztyéntelen és vallástalan intézkedés méltó megrovás alá esik. Az egyháztanácsosoknak lelkiismereti keresztyén kötelessége, kivált ha tagjai e banknak, felszólalni erélyesen az ily időben tartandó gyűlés ellen, ha pedig a keresztyén tagok vallásjoga lábbal tapodtatnék az igazgatóság által, tömegesen tiltakozni. A presbiterektől első sorban váratik meg, hogy az egyháziasság és jó rend őrei, védői legyenek s a vallásosságban példával menjenek elől... Felelősség is nyomja őket.

— **Kuenen-ünnepély.** Kuenen Ábrahám (Született 1828.) Leydában 1855 óta rendes tanár, 25 éves jubileuma márczius 12-én ünnepeltetett. Az enyedi „Szemle“ 13-ik számában le van írva az ünnepély, a tudósítás e tétele „Tán soha senki sem tudta Jézus után elveit és keresztyénségét annyira élni mint Kuenen“ — nagyon túlfeszített állítás. Kuenen minden természetfelettit és isteni ihletést elvető modern fő, nem védi de ostromolja a bibliát; egyike azoknak, a kiknek törekvése, mint egy angol irodalmi szemle megjegyzi: „berekeszteni az embert saját tehetségének határai közé s azt bizonyítani, hogy reá semmi fény sugar, semmi isteni kijelentés nem jöhet onnan felül“ (1877. május 19. The literary churchman. London). — Kuenen 1869-ben kiadott „Izrael Istentisztelete“ című művében azt bizonyolja, hogy a Mózes II. III. IV. könyve a babilóni fogság alatt és után szerkesztetett, „s ezen vizsgálódások főbb eredményeit mutatja fel Dr. Kovács Ódön „vallásbölcészete“ 1-ső kötetében.“ (Enyedi Szemle.) Bár elérnénk már oda, hogy ne Lang, Kuenen stb. után, — hanem az Evangyéliom után mennénk!

*) Mig hittanulóink magyar és külföldi egyházi lapokat rendszeren nem olvasnak s nem tanulmányoznak, csak Üstökös, száraz sokszor izgató politikai stb. lapok és könnyű regények egyedül mindennapi szellemi kenyereik: addig kevés komoly theologushoz lehet reményünk.

Szerk.

— **Urvacsora.** A „Neue evang. Kirchenzeitung“ febr. 16-ki 7. számában a bécsi hely. hitv. zsinatról szólva Böhl ur beszédét felkiáltó jelezi, midőn azt adta elő, hogy az urvacsorát ülve kell venni, mert az ülés oly mysterium, mely az istenfiainak tökéletes nyugalmába való bemenetel, a legmagasb evangyéliomi szabadság az ülésben van; ezért az illető vita alatt álló cseh gyülekezetek inkább külön válnak, mint sem az ülést fogadják, ha csak az írásból meg nem mutatják nekik, hogy tévedésben vannak. — Böhl és Nespör senior azon indítványát is felkiáltó jelezi, melyszerint azt indítványozták, hogy az urvacsoravétel 3 formája t. i. az állás, ülés és térdeplés közül a térdeplés vétel tiltassék el.

— **Szent István-ünnep.** Se városi hatóság, se miniszter, se prszágyűlés a protestáns egyházra nemzeti ünnep czég alatt szentet és szent ünnepet nem parancsolhat mindaddig, mig a hit és vallásszabadságnak érvénye van. Hítelvbe ütközik akár egyházi akár nemzeti szentnek ünneplése minálunk, ily beavatkozás ellen erélyes tiltakozásnak kell hangzani mindenfelől. (B. F.)

— **Kókai Lajos** protestáns irányu könyvkereskedésében (Budapest IV. Károly-utca 25. sz.) kapható protestáns irodalmi könyvjegyzéket mellékletben veszik Lapunk olvasói. Modern rationalista és evangyéliomelvű művek vegyessen találhatók e könyvsorozatban; elvünkhöz képest mi az evangyéliomelvű műveknek adjuk az előnyt, mert építő hatásuk olvasóra s hivekre azoknak van.

— **A debreczeni ref. főiskola** gyorsiró egyesület ápril hó 7-kén tartotta meg verseny-gyorsírázatát, dr. Kovács Sándor akadémiai igazgató és Kassay Sámuel jogtanár jelenlétében. A versenyzésre 8-an jelentkeztek, kik közül az első díjatt Gottlieb Ignác 8. osztályu tanuló, a másodikat Berey József 1. éves hittanhallgató és a harmadikat Király Gyula 8. osztálybeli tanuló nyerte el. („D. E.“)

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y .

Pályázat

a kismarjai ref. rektorságra — nagyobb fitanításra. — Fizetése: 1) 180 frt 90 kr. és még beszálló diákok ellátására 16 frt 60 kr. 2) 10 köblös föld; adóját az egyház fizeti. 3) 38 és fél köből kétszeres búza, 4) Mindenik tanítványától (számuk most 30 körül) 1 véka kétszeres búza. 5) Egy öl tűzifa. 6) Száz kéve nád vagy az ára: 5 frt 25 kr. 7) A temetési szokott stólák.

Kötelességei: a 4 felsőbb osztályu fiuk tanítása az egyházkerületi tanterv szerint; kántorság és orgonázás; temetéseknél szolgálat, és a canonica órákon kívül is — szükség esetén — prédikálás.

Figyelmeztetésül: Jelenben van kántor-orgonista a kisebb fiuk tanítója: tehát csak ennek változása esetén lesz köteles a rektor orgonázni.

A pályázati iratok jun. 1-sejéig alulírtához beküldendők. Kis-Marja, 1878. ápril. 28.

Könyves János,
ref. lelkész.

3—1

Debreczen, 1878. Nyomatott a városkönyvnyomdájában.

Mellékelve van Kókai „Protestáns egyházi-irodalmi könyvjegyzéke.